

Vid ett gravfält i Kårestad i Kronoberg

Schaktövervakning 2021

L1955:8056, Kårestad 2:11, Furuby socken, Växjö, Kronoberg, Småland

Ivonne Dutra Leivas

Arkeologisk rapport 2024:33

MUSEIARKEOLOGI SYDOST
– en del av Kalmar läns museum

Vid ett gravfält i Kårestad i Kronoberg

Schaktövervakning 2021

L1955:8056, Kårestad 2:11, Furuby socken, Växjö, Kronoberg, Småland

Författare
Copyright
Redaktion
Kartor

Ivonne Dutra Leivas
Kalmar läns museum 2024
Anna-Karin Karlsson, Stefan Siverud
Publicerade i enlighet med tillstånd
507-98-2848 från Lantmäteriverket
Kalmar läns museum
1400-352X

Förlag
ISSN

Abstract

Keywords: Kårestad, Burial ground, Iron age, archaeology

On September 22, 2021, Museum Archaeology Southeast/Kalmar County Museum conducted an archaeological trench control within the property Kårestad 2:11, in the municipality of Växjö, Kronoberg county in Småland, with the aim of avoiding damage to ancient remains. The remains

in question were a burial ground L1955:8056 with 65 graves, dated to iron age. By relocating the shaft, obstruction of graves could be prevented. No new remains of antiquarian interest were otherwise observed in the shafts in question.

Innehåll

Sammanfattning	7
Inledning	8
Topografi och fornlämningsmiljö	10
Genomförande	12
Resultat	15
Tolkning och åtgärdsförslag	18
Referenser	19
Tekniska och administrativa uppgifter	20
Bilagor	21

Figur 1. Karta över Kronobergs län med platsen markerad.

Sammanfattning

Under en dag, den 22 september 2021 genomförde Museiarkeologi en schaktövervakning inom fastigheten Kårestad 2:11 i Växjö kommun, Kronobergs län i Småland, i syfte att undvika skador på fornlämning. Berörd fornlämning utgjordes av ett gravfält, L1955:8056. Gravfältet med sina 65 gravar daterade till järnålder är av stort kulturhistoriskt och vetenskapligt intresse.

Genom en omplacering av schakt kunde ingrepp på fornlämning förhindras. I övrigt iaktogs inga tidigare okända lämningar på platsen som var av antikvariskt intresse.

Inledning

Länsstyrelsen i Kronobergs län (Lst dnr: 431-3120-2020) inkom med en förfrågan till Museiarkeologi sydost, Kalmar läns museum om att lämna förslag till undersökningsplan och kostnadsberäkning för en arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning av gravfältet L1955:8056, inom del av fastigheten Kårestad 2:11 i Växjö kommun, Kronobergs län

i Småland. Markägare hade ansökt om tillstånd för att förbättra sitt avlopp till fastigheten för att anpassa avloppssystemet till de nya miljökra-
ven. Länsstyrelsen i Kronoberg gjorde bedöm-
ningen att ingrepp inom fornlämningsområdet
i princip var oundvikliga. Uppdraget tilldelades
Museiarkeologi genom direktval.

Figur 2. Översiktskarta över Kårestad med undersökningsplatsen markerad med gul prick samt gravfältet L1955:8056 skrafferat.

Topografi och fornlämningsmiljö

Kårestad ligger i Furuby socken i Konga härad, i den sydöstra delen av Kronobergs län. Kårestad som ligger ca en mil öster om Växjö (fig 1.) har i äldre litteratur pekats ut som en av häradets centralorter under förhistorisk tid. Namnet Konga härad har bland annat tolkats som "kåreättlingarnas härad" (Larsson 1980). På en avsats av en moränrygg i västra Kårestad återfinns en runsten, L1955:8279, i granit med inskriften "Klackes söner läto hugga stenen efter sin fader och efter Kale (Kalle, Galle) och Viking, sina bröder." Området kring Kårestad tycks emellertid under medeltid förlora betydelse (Larsson 1980).

Topografin kring Kårestad är småkuperad och platsen kännetecknas av en av Kronobergs drumlinhöjder. Byn kännetecknas av spridda gårdar med mindre öppna fält. Det aktuella gravfältet L1955:8056 som är byns största gravfält, återfinns på en lövdunge som är upphöjd i landskapet, beläget på en moränhöjd i de norra delarna av Kårestad (fig. 3).

Gravfältet L1955:8056 beskrivs i Riksantikvarieämbetet Fornsök vara 200 x 60 m stor bestående av cirka 65 fornlämningar, 18 högar, 40 ovala eller skeppsformiga ofyllda stensättningar, 6 treuddar samt en domarring. Högarna kan närmast

beskrivas som jordfyllda stensättningar. Några av högarna har skadats när man uppfört en lada i gravfältets östra del. Gravsammansättningen antyder om att gravfältet härrör från järnålder.

Aktuell schaktövervakning kom att äga rum inom gravfältets sydvästra del som är belägna i vad som idag utgör tomtmark. I närområdet ligger inte fornlämningarna särskilt tät men några intressanta fornlämningar finns ändå registrerade. Knapp 40 m. öster om gravfältets norra del återfinns en rest sten L1955:8070, och ytterligare en 17 m. nordöst om denna återfinns en stensättning 1955:7420. Särskilt utmärkande är emellertid är den grav som återfinns cirka 45 meter sydöst om gravfältet. Denna grav utgör områdets enda arkeologisk undersökta fornlämning och utgörs en stenkammargrav L1955:8002. Graven som utgjordes ursprungligen av ett cirka 15 meter i diameter stort röse med en hällkista i mitten var vid den arkeologiska undersökningen redan delvis skadad. Graven undersöktes på 1920-talet av Knut Kjellmark (1932–1944). I graven gjordes bland annat fynden av en flintdolk med rombiskt skaft, keramik, flinta och brända ben, samt en bronskniv i en sekundärgrav. Fyndsammansättningen har daterat graven till äldre bronsålder (Traneskog 2020).

Figur 3. Satellitbild över Kårestad med undersökningsplatsen samt gravfältet L1955:8056.

Genomförande

Uppdraget utfördes som en schaktningsövervakning i samband med schaktning för en bädd för avloppsvattenrensning och ett minirensningsverk samt ett ledningsschakt emellan för att ansluta de båda anläggningarna med varandra. Ingreppet var planerades till ett område inom fornlämningsområdet för gravfältet, L1955:8056.

Arbetet utfördes i enlighet med vad som anges i förfrågningsunderlaget och undersökningsplan, där syftet med den arkeologiska undersökningen primärt var att styra bort arbetsföretaget från såväl synliga som ovan mark ej synliga

fornlämningar, och att med ett vetenskapligt arbetssätt dokumentera eventuella fornlämningar som framkommer inom undersökningsområdet. Eftersom det handlade om en schaktningsövervakning ansvarade exploatören för grävmaskin. Fältarbetet genomfördes den 22 september 2021.

Vid ankomst hade markägaren låtit markera upp den planerade exploateringsytan (fig. 4). Ytan låg alldeles invid en stensättning med mittblock, A2, varför den planerade exploateringsytan flyttades 1,5 meter söder ut från det ursprungliga läget

Figur 4. Utstakning gör ursprunglig placering av schakt. Från VNV. Foto: Kalmar läns museum.

Figur 5. Ny schaktplacering. Från V. Foto: Kalmar läns museum.

(fig. 5). För bädden för avloppsvattenledning grävdes det en yta på 8 x 3,5 m inom fastighetens östra del, längsmed fastighetsgränsen mot fastighet Kårestad 2:10. I väster grävdes det för ett 30 m långt ledningsschakt som i mitten svängde svagt i SV-riktning. I änden grävdes det ett djupschakt för minireningsverket.

I princip banades endast matjorden av. Redan på 0,25 m djup skymtade alven fram på sina ställen. Marken sluttade mot väster där matjorden var som tjockast.

Sammanlagt grävdes det upp en yta som uppgick till ca 63 m² Grav och schakt mättes in med hjälp av GPS och fotodokumenterades.

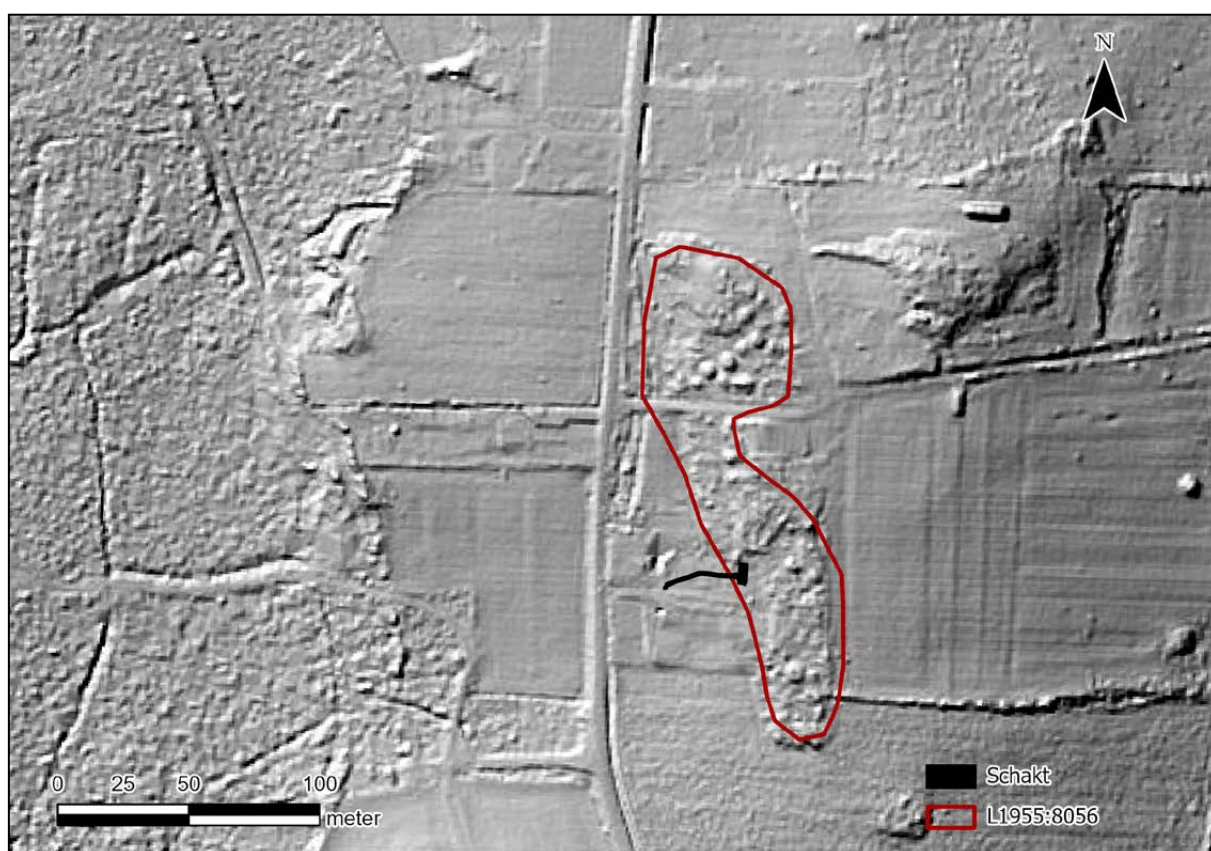

Figur 6. Schaktplan med inmätt grav A2.

Resultat

Genom att flytta på schaktets placering förhindrades ingrepp på fornlämning. Norr om schaktets nya placering låg stensättningen med mittblock, A2, väl synlig. Graven som är ca 5 m i diameter och ca 0,5 m hög är även väl synlig i terrängkartan (fig. 7). Graven hade en stubbe mitt i anläggningen efter ett nyligen avverkat träd. Graven tillhör gravfältet L1955:8056 som i öster brer ut sig med sina 65 gravar i N-S-riktning.

I schaktet för avloppsvattenreningen (fig. 8) framkom enstaka brända ben i matjorden, samt spik. De brända benen som knappt uppgick till 1g, undersöktes okulärt av osteolog Clara Alfsdotter från Bohusläns museum. Hon kunde konstatera att benen inte var från människa. Benen kunde inte bedömas närmare än till däggdjur och med anledning av att de hade tagits tillvara från matjorden ansågs de inte vara av större antikvariskt värde och kasserades. Spiken bedömdes som recenta och möjligen härröra från staketet i öster.

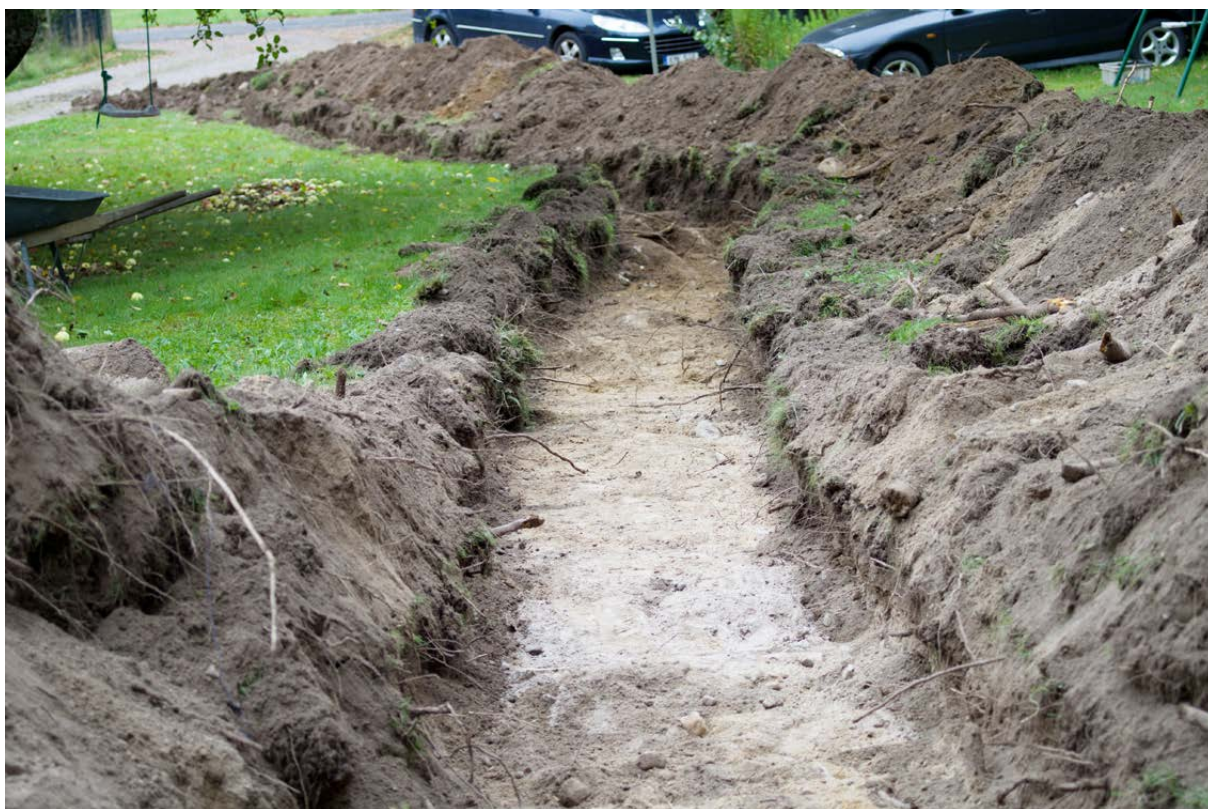
Figur 7. Terrängskuggning med fornlämningsbegränsning: L1955:8056.

Figur 8. Schaktöversikt. Från SV. Foto: Kalmar läns museum.

I det sluttande ledningsschaktet (fig. 9 och fig. 10), som i öster anslöt till ovannämnda schaktet för avloppvattenreningen, var det tydligt att de västra delarna hade fyllts ut med matjord. Under matjorden återfanns den ursprungliga markytan på 0,4 m djup som visade sig som en mörkare

siltigare lager med kolfragment. Detta lager var ca 0,2 m. tjock men innehöll inga fynd. I den västligaste delen, där man grävde ett djupschakt för minireningsverket, hade området fyllts ut med stenblock i samband med anläggandet av vägen i väster.

Figur 9. Ledningsschakt från Ö. Foto: Kalmar läns museum.

Figur 10. Ledningsschakt från VNV. Foto: Kalmar läns museum.

Tolkning och åtgärdsförslag

Schakten anlades invid en stensättning tillhörande gravfältet L1955:8056 men genom schaktets placering kunde ingrepp på fornlämning förhindras. Endast enstaka fynd gjordes i matjordslagret men dessa kunde vare sig kopplas till gravfältet eller till ett förhistoriskt sammanhang.

Gravfältet är av stort kulturhistoriskt- och vetenskapligt värde varför området kring gravfältet fortsättningsvis bör skyddas i enlighet med Kulturmiljölagens (KML 1988:950) föreskrifter om skydd av fornlämning. Följaktligen bör alla framtida eventuella ingrepp i närområdet fortsättningsvis ske under antikvarisk inverkan.

Referenser

Kjellmark, 1939–44. Furuby socken I: *Värend
fornminnen*. Växjö.

Larsson, L-O. 1980. *Småländsk
bebyggelsehistoria*. Växjö

Traneskog, T. 2020. *Begrav mig hos mina
förfäder: Om återbruket av hällkistor i
Kronobergs län*. Materuppsats i arkeologi.
Linnéuniversitetet

Tekniska och administrativa uppgifter

Länsstyrelsens dnr:	431-3120-2020
Kalmar läns museums dnr:	33-89-21
Projektnummer KLM:	A2021/42
Uppdragsgivare:	Annika Törnros thornrosa@telia.com
Landskap:	Småland
Kommun:	Kommun
Socken:	Furuby socken
Fastighet:	Kårestad 2:11
Fornlämningsnr:	L1955:8056
X koordinat:	6304735 (N)
Y koordinat:	500907,46 (E)
Latitud:	56.886349
Longitud:	15.014893
M ö h:	210 m.ö.h.
Fältarbetstid:	2021-09-22
Antal arbetsdagar:	1
Maskintid:	8
Personal:	Ivonne Dutra Leivas
Foto, Du-nummer:	Du. 368:1–11
Tidsålder:	Järnålder
Dokumentation:	All dokumentation förvaras på KLM.
Inmätning:	GPS Koordinater och höjdangivelser i rikets koordinatsystem SWEREF 99 TM och RH2000.

Bilagor

Bilaga 1. Fotolista digitala bilder.	22
---	----

Bilaga 1. Fotolista digitala bilder

Fotolista digitala bilder

Landskap: Småland

Socken: Furuby

Fastighet: Kårestad 2:6

Schaktövervakning 2021

DU 368

Nr	Motiv	Från	Datum
1	Ursprunglig plats för schaktet utstakad som skulle komma att beröra grav tillhörande gravfält L1955:8056	VNV	2021-09-22
2	Ursprunglig plats för schaktet utstakad som skulle komma att beröra grav tillhörande gravfält L1955:8056	N	2021-09-22
3	Ursprunglig plats för schaktet utstakad som skulle komma att beröra grav tillhörande gravfält L1955:8056	S	2021-09-22
4	Ursprunglig plats för schaktet utstakad som skulle komma att beröra grav tillhörande gravfält L1955:8056	SV	2021-09-22
5	Ny utstakning för schakt för att undvika grav tillhörande gravfält L1955:8056	V	2021-09-22
6	Närbild på grav tillhörande gravfält L1955:8056	VSV	2021-09-22
7	Översiktsbild schakt från norr.	N	2021-09-22
8	Översikt över smalschakt från öster	Ö	2021-09-22
9	Översikt schakt från sydväst	SV	2021-09-22
10	Översikt över smalschakt från väster	Ö	2021-09-22
11	Översikt över smalschakt från västnordväst	VNV	2021-09-22

Du368_1.jpg

Du368_2.jpg

Du368_3.jpg

Du368_4.jpg

Du368_5.jpg

Du368_6.jpg

Du368_7.jpg

Du368_8.jpg

Du368_9.jpg

Du368_10.jpg

Du368_11.jpg

Adress Box 104,
S-392 21 Kalmar

Telefon 0480-45 13 00

E-post info@kalmarlansmuseum.se
Webb kalmarlansmuseum.se

